

Ekoloji ile Adbilimin Ortak Alanı: Ekolojik Adbilim Olabilir mi?

The Common Ground of Ecology and Onomastics: Is Ecological Onomastics Possible?

Orhan SEVGİ*

Özet

Ekolojinin canlı ve cansız varlıklarının adlarının bulunması, adbilim ile ortak alan oluşturmakta ve aralarında bir örtüşme olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ekoloji ile adbilim arasındaki kesişmelere yer verilmiştir. Adbilimin ana kolları ve yeradabilimin alt kolları ile ekolojinin alt dallarının oldukça yakın olduğu ortaya konulmuştur. Klasik adbilim çalışmalarının insan merkezli yaklaşımı yerine ekolojik merkezli bir yaklaşım sunulmuştur. Bu kapsamda *Homo sapiens* birey, grup, toplum veya topluluklarına verilen adların adbilim konusu olmasına koşut olarak diğer canlılara da benzer şekilde verilen adların adbilim alanında değerlendirilmesi için kavramsal bir çerçeve olarak ekolojik adbilim önerilmiştir. Ekolojik adbilimin konuları olarak adbilimin bazı konularının yanı sıra orman, mera, otlak, yaylak, nehir, göl, adları gibi ekosistem; habitat, niş, biyotop, biyom gibi ekolojik birimler için kullanılan adlar da birer konu başlığı olarak düşünülmektedir. Ekolojik adbilimin konu, yaklaşım ve değerlendirme açısından genel adbilimden ayrıldığı ileri sürülmüştür. Bu farklılaşma ekolojik adbilimin esas olarak ekolojik merkezli olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece ekolojik adbilim; günümüz çevre sorunları, ekolojik dengenin bozulması, iklim değişikliği gibi çeşitli ölçeklerde yaşanan ekolojik sorunların çözümünde ad verme kültürünün önceki ve mevcut durumu ile değişiminin izini sürmeye odaklanır.

Anahtar Kelimeler: *Ekoloji, Ekolojik Adbilim, Ekolojik Merkezli Yaklaşım, İnsan Merkezli Yaklaşım*

Abstract

The fact that the names of biotic and abiotic entities in ecology are also the subject of onomastic studies demonstrates an overlap between two scholarly fields. This study addresses the intersections between ecology and onomastics. It shows that the main branches of onomastics and the subbranches of geonomastics are quite closely related to the subbranches of ecology. An ecologically centered approach is presented instead of the anthropocentric approach of traditional onomastics studies. In this context, ecological onomastics is proposed as a conceptual framework for onomastics in order to evaluate the names given to other living subjects, in parallel with the names given to individuals, groups, societies, or human communities. As subjects of ecological onomastics, in addition to some topics of general onomastics, names used for ecological units such as ecosystems, habitats, niches, biotopes, and biomes, such as forests, pastures, meadows, highlands, rivers, and lakes, are considered as subject headings. It is argued that ecological onomastics differs from general onomastics in terms of subject matter, approach, and evaluation. This differentiation stems from the fact that ecological onomastics is essentially ecologically centered. Thus, ecological onomastics focuses on tracing the past, present, and changing state of naming culture in addressing ecological problems at various scales, such as contemporary environmental issues, ecological imbalance, and climate change.

Keywords: *Ecology, ecological onomastics, ecocentric approach, anthropocentric approach*

1. Giriş

İnsanlar yaşadıkları toplumda bulunan kişileri ve çevresinde bulunan canlı ve cansız öğeleri adlandırmıştır. Bu adlandırmanın sadece bir isim verme süreci olmadığı bilinmektedir. Hatta bu adları bilmeden hayatı devam ettirmenin de mümkün olmadığı deneyimlerle görülmüştür. Örneğin; göçer, yarı göçer veya kırsalda yaşayan birçok insan topluluğu için bu

* Prof. Dr., İUC Orman Fakültesi Toprak İlimi ve Ekoloji Anabilim Dalı, osevgi@iuc.edu.tr, ORCID: ORCID ID: 0000-0002-9706-9973.

durum açıkça görülmektedir (Khazanov, 2015). Özellikle hayvancılık yapan toplumların daha geniş alanlarda hareket ettikleri düşünüldüğünde, bunun ancak canlı ve cansız öğelerin adlarını ve işlevlerini bilmelerine dayandığı akla gelmektedir. Benzer şekilde, bulunduğu ortamlardaki canlı ve cansız öğelerin adlandırılması ve işlevlerinin bilindiğini gösteren çalışmalar sadece antropoloji alanında yapılmamaktadır. Ayrıca coğrafya (Sakaoğlu, 2024), tarih (Akar, 2025; Caferoğlu, 1965; Köprülü, 1950; Kurt, 1996; Şahin, 2025; Özkan, 2024), halkbilimi (Küçüktuncer, 2020; Yeşil ve Ergün, 2021) gibi birçok alanda bu çalışmalara rastlamak mümkündür. Benzer olarak adların fonetik, gramatik, leksik-semantik ilişkilerine yönelik çalışmalar da yapılmaktadır (Kalkan, 2021; Şahin, 2015a).

İnsan toplumları her dönem karşılaştıkları, kullandıkları ve ilgilerini çeken çeşitli varlıklara ad vermiştir. Fakat bu ad vermenin nedenlerinin, ad verme kültürünün anlaşılması ve yöntemlerinin belirlenmesinin ise son iki yüzyıl içinde gerçekleştiği görülmektedir. Caferoğlu'na göre (1951), III. Beynelmilel Toponymie ve Anthroponymie Kongresi'nin başlığında yer alan kavramların 1888 yılından itibaren geniş bir alanda çalışıldığı ve bu toplantıya çok geniş bir katılımın olduğu bildirilmiştir. Adbilimi; çalışma alanının belirlenmesi, yöntemlerinin ortaya konulması, kuramlarının geliştirilmesi ile bağımsız bir bilime dönüşmüştür.

Adbilim ile diğer bilim alanları arasındaki bazı ilişkiler yukarıda kısaca belirtilmiştir. Fakat adbilimin ekoloji ile ilişkisi daha önceki çalışmalarda yeterince gündeme getirilmemiştir. Oysa bu çalışmada adbilim ile ekolojinin bazı açılardan önemli örtüşmelere sahip olduğunun temellendirilmesi denenmiştir. İnsanların etraflarındaki kişilere, diğer canlılara ve cansızlara birbirinden ayrı adlar vermesinin çeşitli nedenleri olabilir. Fakat bu çalışmada adların ekolojik yönlerine vurgu yapılmıştır. Hatta iki alan arasındaki ilişkiyi açıklama denemesi bir adım daha ileri taşınarak ekolojik adbilim alanının oluşturulmasının imkânları tartışılmıştır. Ekolojik adbilim alanı, çalışma konusu, diğer adbilim çalışmalarından ayrılan yönleri ve yaklaşımı gibi konularda öneriler yapılmıştır.

2. Ekoloji ile Adbilimin Ortak Yönleri

2.1. Ekolojik Cansız Varlıklar

Hearnt Haeckel ekolojiyi 1866 yılında tanımlamıştır (Brewer, 1988; Ricklefs, 1993). Fakat ekolojinin daha geniş kesimlere ulaşması 1900'lü yıllardan sonra ve özellikle Amerikan Ekoloji Derneği ve İngiliz Ekoloji Derneği'nin kurulması (Sevgi, 2014) ve diğer topluluk ve derneklerin kurulması ile sağlanmıştır. Ekoloji Terimler Sözlüğü'nde, *"Ekoloji, canlılarla çevrelerini ve bu iki varlık arasındaki karşılıklı ilişkileri araştıran bir bilim dalıdır."* (Çepel, 1982, s. 178). Canlılar, diğer canlılarla ekolojik ilişkilerini habitat, ekosistem, niş, biyotop gibi ekolojik mekanlarda gerçekleştirmektedir. Bundan dolayı herhangi bir yerin adı doğrudan ekoloji metinlerinde yer almaktadır.

Ekoloji ile adbilim arasındaki örtüşmelerle ilgili yukarıda verilen bilgilere ek olarak Çizelge 1 ve 2'de ayrıca kesişen alanlar sunulmuştur. Çizelge 1 incelendiğinde “–” olarak verilenlerde daha sınırlı olmak üzere iki alan arasındaki örtüşmeler görülmektedir. Adbilimin 17 alt kolundan 12'si ile doğrudan, 5'i ile ise (“–” ile gösterilenler) dolaylı olarak ekoloji alt

bilimleri ya da konularının örtüştüğü görülmektedir (Çizelge 1). Dolaylı örtüşmeye örnek olarak yıldızadabilimin malzemesi olan birçok adın özellikle ekolojik antropolojide insan topluluklarının bir yerden bir yere hareket etme, yön bulma gibi faaliyetlerinde kullanıldığı düşünülebilir. Ekoloji ile adbilim arasında doğrudan örtüşmenin görüldüğü 12 alan ise sırasıyla *rüzgaradabilim*, *kişiadabilim*, *belgeadabilim*, *örgütadabilim*, *kökadabilim*, *bitkiadabilim*, *eseradabilim*, *araçadabilim*, *ürünadabilim*, *yeradabilim*, *kentliadabilim* ve *hayvanadabilim*dir (Çizelge 1). Rüzgaradabilim adları ekolojik uygulamalarda doğrudan kullanılmakta olup özellikle orman ekolojisi, tarım ekolojisi gibi uygulamaların yoğun olduğu alanlarda daha fazla kullanılmaktadır.

Ekoloji çalışmalarında araştırmaların yapıldığı yer, yetiştirme ortamı koşulları, ekolojik koşullar ve çalışma alanı gibi bilgilerin içerisinde yeradları bulunmaktadır. Örneğin orman ekolojisinde genel coğrafi mevki başlığı altında “*ormanın bulunduğu mahallin coğrafi ismi* (mesalâ: *Belgrad Ormanı, Büyükdüz Ormanı, Aladağ Ormanı gibi*)” (Irmak, 1966, s. 5) şeklinde yer almaktadır. Ayrıca özel mahalli mevki başlığı altında da mahalli isimlerin verildiği belirtilmektedir (Irmak, 1966). Orman ekolojisinin bir diğer önemli kaynağı olan Çepel’de (1978a) de benzer şekilde genel ve özel mevki adları belirtilmektedir.

Çizelge 1: Adbilim Kolları ile Ekoloji Alt Bilim Dalları veya Konularının Eşleşmesi

Şahin 2015b’ye göre adbilim kolları	Ekoloji alt bilim dalları veya konuları
Rüzgaradabilim (Anemonimi)	İklim
Kişiadabilim (Antroponimi)	Ekoloji uzmanlarının adları
Yıldızadabilim (Astronim)	-
Belgeadabilim (Dokümantonimi)	Ekolojide çeşitli belgelerin adları
Örgütadabilim (Ergonomi)	Ekolojinin çeşitli örgütlerin adları
Kökadabilim (Etnonimi)	Ekolojik antropoloji
Bitkiadabilim (Fitonomi)	Bitki ekolojisi
Eseradabilim (Hrematonimi)	Ekolojinin çeşitli eserlerin adları
Zamanadabilim (Hrononimi)	-
Uzayadabilim (Kozmonimi)	-
Mitadabilim (Mitonomi)	-
Araçadabilim (Poreyonimi)	Ekoloji alanında kullanılan çeşitli araçların adları
Ürünadabilim (Pragmatonimi)	Ekoloji alanında üretilen ürünlerin adları
Gökadabilim (Planetonimi)	-
Yeradabilim (Toponimi)	Ekolojinin bütün alanlarında yeradları
Kentliadabilim (Urbonimi)	Kent ekolojisi
Hayvanadabilim (Zoonimi)	Hayvan ekolojisi

Orman ekolojisine benzer kullanımlar göl ekolojisi, nehir (dere) ekolojisi, kent ekolojisi gibi ekolojinin alt dallarında adbilim malzemesi olarak birçok ad yer almaktadır. Bu ad kullanımları ekoloji çalışmaları incelenince görülmektedir. Hatta göl ekosistemlerinin başlığında da yer almaktadır. Örneğin Hafik Gölü... (Akpınar ve Akbulut, 2007), Amik Gölü'nün kültürel ekolojisi (Korkmaz ve Gürbüz, 2008), ... Cernek Gölü... (Can ve Taş, 2012), Kovada Gölü'nün... (Bulut, 2026) gibi birçok ekoloji çalışmasında doğrudan yeradlarına yer verilmektedir. Özuluğ ve Saç (2019) ise tatlı su balıklarını belirlerken birçok dere adını çalışmalarında örnekleme yerleri olarak vermiştir. Tarım ekosistemleri üzerine çalışan uzmanlar tarım işletme adlarını doğrudan başlığa taşımaktadırlar. Örneğin Ceylanpınar Tarım İşletmesi... (Erdoğan, 2008) başlığında olduğu gibi. Ekoloji çalışmalarında ekolojik birimlere, mekânlara olmak üzere birçok ekolojik varlığın adlarına yer verilmesi, ekoloji ile adbilim arasında ciddi bir örtüşmenin olduğunu göstermektedir.

Ekolojide cansız varlıklar için kullanılan adlar başka alanlarda üretilmiş ya da ekolojide üretilmiştir. Örneğin, coğrafya alanında kullanılan dağ adları, ova adları, göl adları, nehir adları gibi ekolojik sınıflandırmada kullanılan veya kullanılacak birimlerin adları bulunmaktadır. Ekoloji birimleri için üretilen çeşitli adlar ise -ekosistem adları, biyom adları, iklim tipi adları, vejetasyon adları gibi birçok ad- doğrudan ekoloji kaynaklarında yer almaktadır (Çepel, 1983; Geldiay ve Kocataş, 1975; Kışlalıoğlu ve Berkes, 1985; Kocataş, 2003; Sevgi, 2025; Şişli, 1980). Örneğin, dikey dağ kuşaklarının Uludağ'da uygulanması ile *Uludağ Subalpin Gökmar Ormanı*, *Uludağ Yüksekdağ Karaçam Ormanı* (Çepel, 1978b) kullanımları gibi.

2.2. Ekolojik Canlı Varlıklar

Varlığın tekliği veya çokluğu konusunda çok farklı görüşten söz edilebilir. Bununla birlikte adbilim çalışmalarında yaygın olan görüşlerin başında özel adlar, dünyada tek olan varlıklara verilen isimler olarak görülmekte olup bu konuda tartışmalar devam etmektedir (Şahin, 2013). Daha da belirgin olarak dünyada bir tane olan varlıklara verilen adlar, bazı araştırmacılar için tam da adbilimin konusu olarak görülmektedir. Bu çalışma ise adbilimde bu yaklaşımın insan merkezli olduğunu iddia etmektedir.

Örneğin, A yazarının *Kurtların İntikamı* adlı eseri tek midir? Dünyada bu eserden bir tane mi vardır? Hayır, her baskıdaki kitap sayısı kadar *Kurtların İntikamı* adlı eser vardır. Ya da *Trabzon burması* veya *Trabzon hasırından* tek bir tane mi vardır? Oysa bunlar takı adları olarak kabul görmektedir. Dolayısıyla tek bir varlık konusu tartışmaya çok açıktır. Varlığın tek olması meselesi özellikle canlılarda daha da karmaşık bir duruma dönüşmektedir. Canlıbilimleri açısından bir türün bütün bireyleri aynı mıdır? Kesinlikle değildir. Fakat kitap, takı gibi birçok nesne adı adbilimin konusu olurken birbirinden ayrı bireylerden oluşan tür adları, adbilim çalışmalarına çok daha fazla konu edilmeyi hak etmektedir. Bunun gerekçelerine aşağıda daha fazla yer verilecektir. İnsan merkezli yaklaşımın bir sonucu olarak mülkiyet üzerinden bir adlandırma yaklaşımının olduğu görülmektedir.

Çizelge 2: Adbilim Kolları ile Ekoloji Alt Bilim Dalları veya Konularının Eşleşmesi

Şahin 2013'e göre yeradbilim kolları		Ekoloji alt bilim dalları veya konuları
Orunadbilim (Oykonimi)	Köyadı (Komonim)	Kent ekolojisi, kırsal ekoloji
	Şehiradı (Astionim)	
	Yaylaadı (Orpedyonim)	
Dağadbilim (Oronimi)		Dağ ekosistemleri
Suadbilim (Hidronimi)	Çayadı (Potamonim)	Göl ekolojisi, dere ekolojisi, çay, göl, okyanus, deniz ve bataklık ekosistemleri
	Göladı (Limnomonim)	
	Okyanusadı (Okyeanonim)	
	Denizadı (Pelagonim)	
	Batakadı (Helonim)	
Kentlikadibilim (Urbanimi)	Meydanadı (Agoronim)	Kent ekolojisi, kırsal ekoloji
	Yolakadı (Godonim)	
	Kentlikeladı (Gorodskoy Horonim)	
	Kurumadı (Ktemtonim)	
Eladibilim (Horonimi)	İdarieladı (Adminstrativniy Horonim)	
	Doğaleladı (Prirodnıy Horonim)	
Ormanadibilim (Drimonimi)		Orman ekolojisi
Yoladibilim (Dromonimi)		Kent ekolojisi, kırsal ekoloji, orman ekolojisi, tarım ekolojisi
Bağadibilim (Agroonimi)		Tarım ekolojisi

Adbilim çalışmalarında *bitkiadibilim* ve *hayvanadibilim* başlığı altında verilen bilgiler adbilim verilerinin canlıbilim sınıflandırmasıyla eşleştirilmesi başta olmak üzere bu çalışmada sunulan görüşleri desteklemesi açısından son derece önemlidir. Örneğin Ebru Ada Kokdaş (2021), “*Adbilim Açısından Yerel Bitkiadları (Fitonimler): İzmir Örneği*” adıyla yaptığı çalışmada, İzmir’in 65 köyünden 16673 bitki adı derlemiş ve bunlardan 2340 bitki adı adbilimcil olarak kimliklendirilmiştir (Ada Kokdaş, 2021). Çalışmada bitki adları doğrudan bilimsel adlarıyla birlikte verilmiştir (Ada Kokdaş, 2021). Bitkiadları yerine bazen de fitonimler teriminin kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda kullanılan bitki adlarının tamamı bir yörede kullanılan *geleneksel bitki adlarıdır*. Şahin (2016) de *geleneksel bitki adları* kullanımına eşdeğer

olarak *yerel fitonimler* terimini kullanmıştır. Benzer şekilde, Ada Kokdaş (2021) da *yerel bikiadları* terimini kullanmıştır. Geleneksel bitki adları tercihi ise bilimsel bitki adlarından ayırmak için tercih edilmiştir. Bitkilerin adlandırılmasında benzetmenin rolünün ortaya konulmasında kullanılan (Yıldız, 2021) adların tamamı geleneksel bitki adlarıdır. Samsun, Ordu ve Sinop ağzlarında armut, elma ve erik adları üzerine yapılan çalışmada (Doğan, 2006) canlıbilimi açısından bir türün içinde yer alan alt tür, varyete veya ırk ölçeğinde türün içinde belirli bir kısmına verilen adları içermektedir. Benzer yaklaşım Bulut (2022) ve Takhirova'nın (2022) çalışmalarında da kullanılmıştır. Tarihi metinlerde yer alan bitki adları üzerine yapılan çalışmalarda yer alan bitki adları incelendiğinde (Çakıcı, 2023; Koç ve Tanrıverdi, 2018; Küçük, 2010; Önler, 2004) bitki adlarının canlıbilimleri açısından cins veya tür adları olduğu görülmektedir. Aynı yaklaşım Bulut'un (2018) çalışmasında da yer almaktadır. Benzer metinlerde bitki adları konusunda da çalışmaların eskiden beri yapılmakta olduğu görülmektedir (Yıldız, 2019). Hatta bazen de bir bitkiye birden fazla ad verildiği gibi aynı adın farklı bitkilere verildiği belirlenmiştir (Sevgi ve Akkemik, 2022; Sevgi ve Kızılarıslan, 2013). Dolayısıyla insanların bildikleri, kullandıkları ve sahip oldukları bitkileri diğerlerinden ayırmak için canlıbilimine göre familya, cins, tür, alttür, varyete, ırk, kültür ölçeğinde kullandıkları adlar; bitkiadbiliminin konusu edilmiştir. Bu uygulama ile şekillenen yaklaşım, bu çalışmada ekoloji merkezli yaklaşım ve çalışma alanının adı ise ekolojik adbilim olarak önerilmiştir.

Hayvanadbilim çalışmaları da önemli sayıda yazılı kaynaktan yer almaktadır. Hayvanadbilimi çalışmalarının bazılarında canlıbilimlerine göre tür olan hayvanların adları bir yörede, ilçe veya ilde yöre insanının verdiği adların derlemesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Örneğin, Iğdır yöresi (Koç, 2025) ile Kütahya ve yöresi (Dündar, 2021) hayvan adları bu kapsamdadır. Benzer şekilde Amanoğlu (1999) da eski Türk adbilimi içinde verdiği zoonimlerin yani hayvan isimlerinin canlıbilimlerine göre tür adları olduğunu düşünmektedir. Türkçe Sözlükte Türkçe kökenli kuş adlarının adbilimi açısından incelenmesinde (Korkut, 2020) verilen kuş adlarının canlıbilimine göre cins, tür, varyete veya ırk ölçeğinde adlandırıldığı görülmektedir. Bazen de tek bir türün farklı adları üzerine yoğunlaşmaktadır. Tek tür üzerine olan çalışmalar, bazen yöresel -örneğin sığırlara verilen adlar (Yıldırım, 2020)- ya da ülke ölçeğinde -karatavuşun yöresel adları (Arslangündoğdu, 2013)- gerçekleştirilmektedir. Hayvanadbilim içinde yoğun çalışılan alt alanlardan biri de kuş adlarıdır. Kuş adları canlıbilimlerine göre familya, cins, tür, varyete, ırk gibi basamaklarda incelenmiştir. Örneğin, Karşıyaka ilçesinde güvercin adlarını inceleyen çalışmada birçok kuş adı derlenmiştir (Ersöz, 2024). Söz konusu çalışmada güvercin tek bir tür olmakla birlikte kuşların dış yapıları açısından özellikle farklı olmasından adlandırmaların canlıbilimlerine göre tür altı varyete, ırk gibi ölçekte tanımlandığı anlaşılmaktadır; fakat çalışmada böyle bir gruplandırma yapıldığı belirtilmemiştir.

Ekolojik varlıklar sadece bitki ve hayvanlardan oluşmamakta, örneğin mantar adları gibi henüz yeterince ilgi görmemiş alanlar da bulunmaktadır. Mantar adlarında da yukarıda belirtilen yaklaşım kullanılmaktadır. Örneğin, Sinop (Acar, 2016) ile Kastamonu ve yöresi (Acar, 2018) ağzlarında mantar adları adlı çalışmalarda geleneksel mantar adları derlenmiştir.

3. Ekolojik Adbilimin Çalışma Konuları, Yaklaşımı ve Veri Değerlendirilmesi

Bu çalışma; adbilim ile ekolojinin kesiştiği alanda, klasik¹ adbilim çalışmalarında esas alınan insan merkezli çalışmadan ekoloji merkezli yaklaşım sunan ekolojik adbilime yönelmeyi önermektedir.

3.1. Konuları

Ekolojik adbiliminin çalışma konuları adbilimin ana kollarının önemli kısmını kapsamaktadır (Çizelge 1). Yeradbilimi; alt kolları olarak orunadbilim, dağadbilim, suadbilim kentlikadbilim, eladbilim, ormanadbilim, yoladbilim, bağadbilim ve alt birimleri (Çizelge 2) doğrudan ekoloji bilgisi ile ilişkili olması itibarıyla ekolojik adbilimin çalışma konularını oluşturur. Ekolojik adbilim ile genel adbilim çalışmalarının konu itibarıyla en önemli farkı, adların aynı zamanda ekoloji bilgileri de içeriyor olması ya da ekolojik varlıklara verilen adlar olmasıdır.

Ekolojik adbilim için orman, mera, otlak, yaylak, nehir, göl, adları gibi ekosistem, habitat, niş, biyotop, biyom gibi ekolojik birimler için kullanılan adlar da birer konu başlığıdır. Örneğin, *Durusu kumulu* adından *Durusu kumul habitatı* kullanımına geçiş gibi ya da *örümcek ormanları* adından *örümcek orman ekosistemleri* gibi birçok ekolojik birimin adlandırması, ekolojik adbilimin çalışma konularıdır.

3.2. Yaklaşım

Klasik adbilim yaklaşımı insanı merkeze alan ve insanla ilgili adlandırmalara yönelirken ekolojik adbilim yaklaşımında ekolojik varlıkların adları; varlıkları kullanmayı, onlarla ilişkilerinin adlarını veya ekolojik ilişkilerin adlara yansımaları, ekolojik bilginin ya da düşüncesinin adlandırmada kullanılmasını esas alan ve insanın merkeziliği yerine ekolojik varlıkların merkeziliğini gözetmektedir.

Ekolojik adbilim, ekolojik merkezli bakış açısıyla adbilimin insanı merkeze koyan yaklaşımı yerine insan için yapılan değerlendirmeleri diğer canlılar için de yapar. Bu kapsamda *Homo sapiens* bireyine verilen adlar nasıl değerliyse diğer her bir canlı bireyin de adı değerlidir. Bu açıdan ekolojik adbilim, bireylerin adları konusunda klasik adbilimden farklılaşmıştır. Ekolojik adbilimin klasik adbilimden farklılaşması, iki ve daha fazla bireyin bir araya gelerek oluşturulan canlı birlikteliğinde adların kullanılmasındadır². Söz konusu bu birlikteliklerin canlı sistematikte oluşturduğu birimler, familyadan aşağıya doğru cins, tür, alt tür, varyete ve ırk şeklindedir. Bunun dışında kültür ve hibrit kavramları kapsamında özellikle süs ve tarım bitkilerinde son derece zengin bir adlandırma bulunmaktadır. Geleneksel adlandırmada kişiler; belirtilen bu birimlere ait bireylere, kendi bulundukları yerdeki bireylere ad vermektedir. Örneğin *Pinus nigra* J. F. Arnold türüne ait bireylerin oluşturduğu yapıya *karaçam*, bazı yerlerde

¹ Bu çalışma kapsamında adbilimin önüne getirilerek kullanılan geleneksel adbilim ile geleneksel adlandırmaya bağlı yapılan adbilim çalışmalarını ve klasik adbilim ile adbilimde yapılan kabul görmüş çalışma yaklaşımını ifade etmektedir.

² Burada belki cins/tür kavramının açıklığa kavuşturulması gerekir. Cins kavramı 1) Türk Dil Kurumuna göre tür, 2) Canlıbilimlerinde göre ortak özellikleri olan türlerin bir araya geldiği tür üstü ve familya altı sistematik birim 3) Tarımda ise tür altı elma cinsleri yani çeşit anlamında kullanılmıştır.

alaçam, bazı yerlerde *akçam*, bazı yerlerde *piramidal karaçam* hatta *topçam* isimleri verilmiştir. Söz konusu isimlerin hiçbirisi yöre insanı tarafından karaçam yayılış alanlarının tümünü gezip de verilen bir isim değildir. Yörede bulunan karaçam bireylerinin oluşturduğu birlikteliğe verilen adlardır. Bunun tür adı olarak kullanılmasını canlıbilimleri üzerine çalışanların tür tespiti ile mümkün olmakta ve *Pinus nigra* türüne verilen isim olarak yayınlarda yer alması, derlenen adın o yörede bulunan karaçamlara verildiği, yani birden fazla karaçamın oluşturduğu topluluğa verildiği gözden kaçmaktadır. Benzer durum diğer canlı türleri içinde geçerlidir. Oysa klasik adbilimde insan toplumlarına, canlıbilimleri açısından bir farklılık olmayan yani diğer canlılarda tür altı gruplanmaları olmamasına rağmen yapılan İngiliz, Alman, Fransız gibi adlandırmalar çalışmalara konu olmaktadır. Dini inançlar, mezhepler, tarikatlar gibi birden fazla kişinin oluşturduğu insan toplumlarının adları kökadbilimi kapsamında değerlendirilmektedir (Oral, 2024). Fakat klasik adbilim insan için uyguladığı bu yaklaşımı diğer canlılara uygun görmemektedir. Bu konuda Ada Kokdaş (2021) doktora tezinde önemli bir bakış açısı sunar. Ada Kokdaş (2021) adbilim alanında bitkiadlarına yönelik çalışmaların çok az olduğunu, bitkiadlarının daha çok etnobotanik çalışmalarında yer aldığını belirtmiştir. Bunun nedeninin klasik adbilimde bitkiadlarının birey ölçeğinde yapılması gerektiği gibi bir anlayıştan kaynaklandığı düşünülebilir. Örneğin *Pinus nigra* türünün bireylerine boncuk, karam, aladal gibi özel isimler verilmemesi gibi. Ada Kokdaş'ın (2021) kullandığı kimlikleme ise yöre insanının kendi yaşadığı ortamda bulunan bitkilere verilen geleneksel adların canlıbilimine göre cins ve türün Latince karşılığıyla verilmesi ile bitkiadbiliminin canlıbilimleri sistematığına uyumlu olarak yapılması gerektiğini açıkça ortaya koymuş ve böylece geleneksel adların adbilim mensuplarınca derlenmesinin bilimsel çerçevesini de oluşturmuştur. Geleneksel adlandırma üzerine kurulu olarak yapılan bu geleneksel adbilim çalışması, ekolojik adbilim çalışmalarının önünü açmıştır. Ekolojik adbilim insan toplum veya topluluklarının adlandırılmasını diğer canlılar için de kullanılmasını teşvik eder.

Konuyu bir örnek üzerinde açıklamak için Çizelge 3 ve 4 kurgulanmıştır. Çizelge 3, insan merkezli bir yaklaşım sonucunda bitki adlarını, ağaç adlarını, hayvan adlarını dikkate almayan sadece insanların sahip olduğu diğer canlıların adlarına odaklanmıştır. Klasik adbilim; kişi adları, muhabbet kuşuna verilen adlar ve köpek adları olarak verilmektedir (Çizelge 3). Oysa ekolojik adbilim doğrudan geleneksel adlandırmaya yönelerek insanların sahip olmadığı ekolojik varlıkların adlarına da yönelir. Çizelge 4 ekolojik adbilimin yaklaşımına göre örnekendirilmiştir. İnsan toplumu için çeşitli adlar, klasik adbilimde yer aldığı gibi *Pinus nigra* türünün iki alttür adı olarak *Avusturya karaçamı* ve *Anadolu Karaçamı* kullanılırken ayrıca tür için de *Alaçam* ve *Akçam* Çizelge 4'te yer almıştır. *Kapalıtohumlular* başlığı altında ise *Çınar* ve *Kavak* gibi cins adı, *Akkavak* gibi tür adı ya da birkaç türü ifade eden *Akmeşe* şeklinde verilmiştir (Çizelge 4). Türkiye Türkçesinde *Turdus merula* Linnaeus, 1758; yani karatavuğun 56 farklı yöresel adı belirlenmiş olup (Arslangündoğdu, 2013) bunlardan dört adeti Çizelge 4'te sunulmuştur. Herhangi bir kökadbilime konu olan bir ad, örneğin İngiliz nasıl ki bir kişinin adı olmayıp birden fazla kişiyi ifade ediyorsa ekolojik adbilim de ekoloji merkezli yaklaşımıyla *Turdus merula* türünün 56 geleneksel adının her birini birden fazla karatavuşu içeren bir ad olarak kabul etmektedir.

Ayrıca geleneksel adlandırmanın familya, cins, tür veya tür altı ölçekte yapılması da son derece önemli bilgiler sunmaktadır (Ufuk, 2017). Dolayısıyla ekolojik adbilim, canlıların canlıbilim sistematik sınıflarına yönelik geleneksel adlandırmalarını adbilim kapsamında değerli bir unsur olarak görerek yöre insanının geleneksel adlandırması ile klasik adbilim arasında geçiş oluşturmayı yaklaşım olarak benimser.

Çizelge 3: İnsan Merkezli Adbilim Çalışmasının Yapılandırılması

Yer adı	Kökadbilim	Kişiadları	Kuş adları	Köpek adları
	İnsan toplumu (<i>Homo sapiens</i>)	<i>Homo sapiens</i>	Muhabbet Kuşu (<i>Melopsittacus undulatus</i>)	Köpek adı (<i>Canis lupus</i>)
A yeri	Bayat	Ali, Ayşe	Boncuk	Vahşi
B yeri	Çepni	Gül, Atilla	Maviş	Kapar
C yeri	Kırgız	Güneş, Defne	Pırlanta	Tutman
D yeri	Karakalpak	Tamer, Cenk	Külbayram	Atılgan

Çizelge 4: Ekolojik Adbilimin Ekoloji Merkezli Adbilim Çalışmasının Yapılandırılması

Yer adı	Kökadbilim	Ağaç adı	Bitkiadbilim	Kuş adı	Hayvanadbi lim
	İnsan toplumu (<i>Homo sapiens</i>)	<i>Pinus nigra</i>	Kapalıtohumlular	Karatavuk	Memeliler
A yeri	Bayat	Avusturya karaçamı	Akmeşe	Bakul	Balina
B yeri	Çepni	Anadolu karaçamı	Çınar	Corcuk	Akbaş
C yeri	Kırgız	Alaçam	Kavak	Karabukal	Domuz
D yeri	Karakalpak	Akçam	Akkavak	Koskos	Kara ayı

Bir başka husus ise tek bir varlığa, yani insana veya insanın köpeğine, kuşuna, gezdiği mevkiye verilen ad yani özel addır. Sadece insanın biricikliğini merkeze alan bu yaklaşım ekolojik adbilim açısından insan merkezli olarak değerlendirilir. Ad verilmesinde esas olan biricik olması ise diğer canlıların bireyleri de biriciktir. Çünkü bütün canlı bireyler biricik, yani tektir. Canlıların tekil veya çoğul olma durumu insanla ilgilidir. Yani tek olmayan varlık durumu

kişinin bilgisiyle ilgilidir. Örneğin, keçi sürüsüne sahip bir çobanla sadece keçi eti yiyen kişinin keçileri tanıma konusunda bariz farkları vardır.³

Bir başka husus da kişilere verilen adların sıklıklarının bilinmesi nasıl değerliyse bir türe verilen geleneksel adların da o kadar önemli olduğunun kabul edilmesidir. Örneğin, Mustafa Yılmaz adlı kaç kişi bulunmaktadır? Söz konusu isim bir kişiyi mi ifade etmektedir? Bu durum herhangi bir yıldız adıyla karşılaştırıldığında değerlendirme değişebilir mi? Dolayısıyla ekolojik adbilim insanlar için olan yaklaşımın diğer canlılara da uygulanmasını talep eder. Ad verme; bilgi sahibi olma, sahiplenme, mülkiyet, kimlik gibi birçok değişkenle ilgilidir. Bu çalışma adbiliminin özel adları öne çıkarıp daha yaygın olarak kişi adları olarak kabul edilmesini önermemektedir. Tam aksine, adbiliminin ad verilen varlıkların tamamını kapsayacak şekilde kullanılmasını önermektedir. Dilbilimsel tartışmalardan bağımsız olarak canlılar tanındıkça ve onlarla ilgili bilgiler arttıkça adlandırma doğal olarak gelmektedir. Onun için birini diğerinden ayırmak için ad veriliyorsa bu adbilim içinde kaçınılmaz olarak değerlendirmeye konu edilmelidir.

Ekolojik adbilimin ekolojik merkezli yaklaşımı daha önceden belirtilen bitkiadları (Ada Kokdaş, 2021; Bulut 2018; Bulut, 2022; Çakıcı, 2023; Doğan, 2006; Koç ve Tanrıverdi, 2018; Sevgi ve Akkemik, 2022; Sevgi ve Kızılarıslan, 2013; Takhirova, 2022; Yıldız, 2019; Yıldız, 2021) ve hayvanadları (Arslangündoğdu, 2013; Bulut, 2019; Dünder, 2021; Ersöz, 2024; Koç, 2025; Korkut, 2020; Yıldırım, 2020) çalışmalarında kullanılmış ve geleneksel adlar adbilimin konusu olarak ele alınmıştır. Tabii ki bitkiadları ve hayvanadları çalışmaları burada verilen kaynaklarla sınırlı değildir. Fakat, benzer değerlendirme yaklaşımlarını sergilenmiş olmasından dolayı diğer çalışmalara burada yer verilmemiştir. Mevcut çalışmalarda yapılanların yanı sıra ekolojik adbilim yaklaşımı; adları adbilimsel, dil bilgisel, tarihi, coğrafi ya da kullananların kökenlerine göre değerlendirilmesi yerine ekolojik yaklaşımlarla değerlendirmeyi de önerir. Böylece ekolojik dengenin bozulması, iklim değişikliği gibi çeşitli ölçeklerde yaşanan günümüz çevre sorunlarının çözümünde ad verme kültürünün önceki, mevcut durumu ve değişiminin izini sürmeye odaklanır.

3.3. Verilerin Değerlendirilmesi

Ekolojik adbilim, çalışma konularında ya da geleneksel adbilim çalışmalarının değerlendirilmesinde ekolojik merkezli adbilim yaklaşımını esas alarak verileri değerlendirir. Burada amaç adbilim verilerini ekoloji merkezli olarak toplamak, sunmak ve analiz etmektir. Ekolojik adbilim gelecekte yapılacak çalışmalarda olduğu gibi daha önce yapılmış adbilim çalışmalarının verilerinin de tekrar gözden geçirilerek ekolojik adbilim kapsamında

³ Muğla ilinde 2008 yılında yapılan arazi çalışmaları sırasında; Muğla Alaçam köyü Kargacık Mahallesi'nde bir çobanla yapılan konuşma aşağıdaki gibi geçmiştir;

Orhan – Keçileri nasıl tanıyorsun?

Çoban – Simasından

Orhan – Nasıl yani?

Çoban – Hepsinin siması farklı, benim keçilerimi 10000 keçinin içine koysalar ben keçilerimi teker teker tanır ve seçerim. Yani çobana göre bütün keçiler ayrı ayrı birey iken keçi eti yiyenler için hepsi aynıdır.

değerlendirilebileceğini öngörmektedir. Böylece herhangi bir çalışma alanında adlandırma yapan toplum veya topluluğun doğa anlayışı, ekolojik sorunlara bakış açısı veya çözümleri ya da insan-ekosistem ilişkilerini ortaya koyan bir sonuca ulaşmaya çalışılabilir. Bu konuda değerlendirmeler aşağıda bazı örneklerle verilecektir.

Peyzaj mimarlığı açısından Beşiktaş ilçesinde sokak adlarının değerlendirildiği çalışmada her ne kadar ekolojik adbilim yaklaşımı gündeme gelmese de özellikle ekolojik değerlendirmelere imkân veren veriler sunulmuş; kentleşme dokusunun yoğunlaştığı yerlerde *bahçe, bostan, dutluk* gibi sokak adlarının bulunduğu yerlerin günümüzden 40-50 yıl öncesine kadar tarım ekosistemleri olduğu ve sokak adlarının birçoğunda halen varlığını koruyan bu dere yatakları *ıhlamurdere, dereboyu, ayazmaderesi, ambarlıdere* gibi isimlerin eski ekosistemlerini doğrudan işaret ettiği hatta *Selaltı Sokak* adında görüldüğü üzere dere yatağına doğrudan gönderme yapmaktadır (Eksi ve Türk, 2020). Böylece adlar arazi kullanımındaki değişimleri, tarım ekosistemlerinin yerleşim ekosistemlerine dönüştüğünü göstermekte ve bu yerlerde yaşanacak ekolojik sorunlarla ilgili ipuçları vermektedir. Ekolojik adbilim yaklaşımı; belirtilen verileri ekolojik açıdan daha öne çıkarmayı, tartışmayı ve ekolojik sonuçlara ulaşmayı önermektedir.

Kişiadlarına yönelik çalışmaların değerlendirilmesinde ise doğal ekosistemlerde bulunan bitki ve hayvanların adları başta olmak üzere ekolojik varlık adlarının kişilere verilme oranının veya yıllara göre değişimin ortaya konulması ekolojik adbilim kapsamındadır. Örneğin son yıllarda; *Açelya, Ada, Aslan, Bahar, Başak, Çınar, Çiçek, Damla, Defne, Deniz, Doğa, Güneş, Ilgın, Irmak, Kartal, Kaya, Kuzey, Lale, Nehir, Nilüfer, Rüzgar, Su, Toprak, Volkan* gibi isimlerin sayıca artması ya da diğer adlara göre kullanım oranları, ekolojik açıdan toplumun ekolojik sorunlar ya da doğaya yönelik eğilimleri olduğu konusunda çalışmalar yapılmasa da, araştırmaya değerdir.

Yeradları çalışmalarında adların leksik-semantik ya da semantik (Çelebi, 2007; Küçüktuncer, 2020; Şahin, 2015a; b; Topal ve İbret, 2020; Yılmaz, 2021) bakımdan sınıflandırılmasında boy, aile unsurlu adlar, bitki unsurlu adlar, hayvan unsurlu adlar, konuma göre adlandırma, coğrafi özelliklere göre adlar, tarımsal unsurlar, toprak özellikli adlar, su ile yapılan adlar, bitki örtüsüyle yapılan adlar, taşlarla yapılan adlar gibi ekolojik canlı ve cansız varlıkların adlarının doğrudan kullanıldığını göstermektedir. Mikrotoponimlerde ise daha da ayrıntılı adlandırmalar yapılmıştır (Kahraman, 2022). Dolayısıyla herhangi bir bölgede tespit edilen yeradı aynı zamanda ekolojik açıdan değerlendirmeye konu edilebilir. Aynı zamanda bu adlar herhangi bir ekolojik varlığın bulunması, durumu ya da bir başka özelliğiyle ilgili bilgi verebilir.

Yukarıda verilen kapsamda, yeradlarının sunduğu ekolojik bilgiler son derece önemlidir. Örneğin, “*Biga Yarımadası’nda bulunan Kazdağı’nın doğu kısmında Gürgen Dağı bulunmaktadır. Fakat Gürgen Dağı’nda sistematikte bilinen gürgen ağacının (Carpinus betulus L.) yayılımı bulunmamaktadır. Oysa Bayramiç Orman İşletme Müdürlüğü çalışanları tarafından gürgen isminin yöre için özel önemli olduğu, ormancılık bilimlerinde Türkçe adı Kazdağı Göknarı*

olarak bilinen, sistematikteki adı *Abies equi-trojani* olan türün geleneksel isminin gürgen olduğu bilgisi bilinmekte ve yaşatılmaktadır.” (Sevgi, 2023, s. 30). Yani dağadabilim açısından gürgen adı çeşitli açılardan incelenebilir. Bu çalışmada belirtilen ekolojik adbilim açısından ise dağ adının Kazdağı göknarının yayılış yaptığı bir saha olduğunu belirten geleneksel ad olarak gürgenin kullanılmasının kayıt altına alınması son derece önemlidir. Bu bilgi, yörede derleme yapılarak ayrıntılı olarak bitkinin bilimsel adı ile birlikte elde edilmeyip sadece geleneksel adını içeren bir metinden elde edilse idi gürgen adının *Carpinus betulus* ya da daha az kullanılmakla birlikte *Fagus orientalis* olduğu düşünülebilirdi. Bu bilgileri ağaç türlerinin yayılışları açısından adbilimsel destekler ve kanıtlar olarak görmek gerekir. Benzer şekilde, *akçam*, *alaçam* ile yapılan dağ isimleri ise doğrudan karaçamın (*Pinus nigra*) yoğun yayılış yaptığı yerleri göstermektedir. Ya da *Ihlamur Deresi*, *Üç Koz*, *Gobalak Yaylası* gibi birçok mevki adı doğrudan ekolojik bilgiler sunmaktadır. Bununla birlikte geleneksel adlar üzerinde yapılacak değerlendirmeler, arazi çalışmaları ile mutlaka desteklenmeli ve değerlendirmelerde son derece hassas olunmalıdır.

Adbilim çalışmalarının önemli konularından biri de eseradabilimidir. Örneğin, öykü kitaplarının (Orbay, 2019) ya da TV dizilerinin (Kalkan, 2021) adları toplumun ekoloji veya doğa ile ilgilerini ortaya koymak açısından oldukça değerlidir. Bu tarz çalışmaların yapıldığı zaman diliminde ekoloji veya doğa ile ilgili eser adları sayısı, oranı ve içeriği o dönemin ilgisini belirlemek için gösterge olarak kullanılabilir.

Ekolojik adbilim; çevre sorunlarının küresel ölçekte bunalıma yol açtığı, ekolojik dengenin bozulduğu, bu durumun insan türünü de tehdit ettiği günümüzde yaşanan sorunların çözümünde çok önemli işlevler görebilir. Özellikle geleneksel adlar geçmişle ilgili ekolojik bilgiler sunarken güncel adlar ise mevcut durumu anlama açısından ekolojik bilgiler verebilir. Ekolojik adbilim yaklaşımı, çalışma konuları ve verilerin değerlendirilmesinde tüm bu bilgi birikimini kapsayarak adbilime yeni bir bakış açısı getirmenin yanı sıra ekoloji çağında adbilimi tekrar düşünmeyi de teşvik edebilir.

Kaynakça

- Acar, E. (2016). Sinop ve yöresi ağızlarında mantar adları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 7-26.
- Acar, E. (2018). Kastamonu ve yöresi ağızlarında mantar adları. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(9), 177-228. İZ: <https://izlik.org/JA98EW63WG>
- Ada Kokdaş, E. (2021). *Adbilim Açısından Yerel Bitkiadları (Fitonimler): İzmir Örneği* [Yayınlanmamış Doktora Tezi] Ege Üniversitesi.
- Akar, A. (2025). Köktürk yazıtlarının adbilimsel olarak değerlendirilmesi. A. Özcan ve A. M. Coşar (Ed.), *Tarihten günümüze adların izinde içinde* (ss. 63-83).
- Akpınar, E., Akbulut, G. (2007). Hafik gölü ve yakın çevresinin turizm olanakları. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-24. İZ: <https://izlik.org/JA25BG32PE>

- Amanoğlu, E. (1999). Eski Türk onomastiği üzerine notlar. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 13, 61-67. İZ: <https://izlik.org/JA67MB47GK>
- Arslangündoğdu, Z. (2013). Karatavuk'un yöresel isimleri. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 30-39. İZ: <https://izlik.org/JA24FC78HS>
- Ayan, A., Karpuz, H. Ö. (2020). Eski bir tıp el yazması "Tabibnâme"de bitki adları. *Türk Dili Araştırma Yıllığı-Belleten*, 69, 7-34. İZ: <https://izlik.org/JA24HU92UJ>
- Brewer, R. (1988). *The science of ecology*. Saunders College Publishing.
- Bulut, C. (2026). Kovada Gölü'nün trofik durumundaki değişimler, hidrolojik baskılar ve ekosistem risklerinin değerlendirilmesi. *DSİ Teknik Bülteni*, 147, 65-74. İZ: <https://izlik.org/JA46AE82ZJ>
- Bulut, S. (2018). Eski Uygur Türkçesinde Türkçe bitki adlandırmaları -1: Yiyecek-içecek olarak kullanılan bitkiler. *TÜRÜK, Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 562-588. İZ: <https://izlik.org/JA87BA94GE>
- Bulut, S. (2022). Karabağ Ağzı'nda yer alan bitki adlandırmaları. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(35), 107-128. DOI: 10.29228/TIDSAD.67346
- Caferoğlu, A. (1951). III. Beynelmillel Toponymie ve Antroponymie Kongresi (15-19 Temmuz 1949). *TDED*, IV(3), 275-285. İZ: <https://izlik.org/JA83PT79JU>
- Can, Ö., Taş, B. (2012). Ramsar alanı içinde yer alan Cernek Gölü ve Sulak Alanının (Kızılırmak Deltası, Samsun) ekolojik ve sosyo-ekonomik önemi. *TÜBAV Bilim*, 5(2), 1-11. İZ: <https://izlik.org/JA55RL77YY>
- Caferoğlu, A. (1965). Türk onomastiğinde ay ve güneş unsurları. *TDED*, XIII, 19-28. İZ: <https://izlik.org/JA54PD72HD>
- Çakıcı, B. (2023). *Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış dört tıp metni üzerinde bitki adları incelemesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Çelebi, Ü. (2007). *Sakarya ili yerleşim yerleri adları* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Sakarya Üniversitesi.
- Çepel, N. (1978a). *Orman ekolojisi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları.
- Çepel, N. (1978b). Uludağ kütlesinin ekolojik özellikleri. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi B*, 28(1), 15-25. İZ: <https://izlik.org/JA52TJ96TA>
- Çepel, N. (1982). *Ekoloji terimleri sözlüğü*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları.
- Çepel, N. (1983). *Genel ekoloji*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları.
- Doğan, N. (2006). *Adbilim açısından Samsun, Ordu ve Sinop ağzlarında armut, elma ve erik adları* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Dündar, A. N. S. (2021). Kütahya ve yöresi ağzları söz varlığına hayvan adları üzerine bir inceleme. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 71, 15-47. DOI: <https://doi.org/10.14222/Turkiyat4471>

- Eksi, M., Türk, E. (2020). Beşiktaş ilçesi sokak adlarının peyzaj terimleri açısından incelenmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(3), 131–136. DOI: <https://doi.org/10.31451/ejtd.805192>
- Erdoğan, H. F. (2008). *Ceylanpınar tarım işletmesinde sürdürülebilirlik için agro-ekolojik kalite ve hassasiyetlerinin belirlenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Ersöz, S. (2024). Karşıyaka ilçesinde (İzmir) güvercin adlandırmaları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 41, 141-171. DOI: <https://zenodo.org/record/13337593>
- Irmak, A. (1966). *Orman ekolojisi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları.
- Kalkan, G. P. (2021). Hrematonimlere adbilimsel bir yaklaşım: Leksik semantik açıdan Tv dizi adları. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(3), 15 – 31. İZ: <https://izlik.org/JA87HR33ZK>
- Kahraman, H. (2022). *İzmir-Torbalı köyleri mikrotoponimleri ve dil incelemesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Khazanov, A. M. (2015). *Göçebe ve dış dünya: Geçmiş, gelecek ve şimdiki hâli üzerine mukayese* (Çev. Ö. Suveren). Doğu Kütüphanesi.
- Kışlalıoğlu, M., Berkes, F. (1985). *Ekoloji ve çevre bilimleri*. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı.
- Koç, A. (2025). Onomastik bir inceleme: Iğdır yöresinde bazı hayvanların adlandırmaları. *Ekev Akademi Dergisi*, 102, 191-208. DOI: <https://doi.org/10.17753/sosekev.1631519>
- Koç, M., Tanrıverdi, E. (2018). El-Kânûn Fi't-Tıp tercümesi sözlüğü. *El-Kânûn Fi't-Tıp tercümesi* içinde (ss. 213-628). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kocataş, A. (1997). *Ekoloji ve çevre biyolojisi*. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yayınları.
- Korkmaz, H., Gürbüz, M. (2008). Amik Gölü'nün kültürel ekolojisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 17, 1-26. İZ: <https://izlik.org/JA62XF72NC>
- Korkut, G. (2020). Türkçe Sözlük'teki Türkçe kökenli kuş adlarının ad bilimi açısından incelenmesi. *SUTAD*, (50), 205-227. DOI: <https://doi.org/10.21563/sutad.860828>
- Küçük, P. (2010). Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe bitki adları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 401-415. İZ: <https://izlik.org/JA38NA98EY>
- Köprülü, M. F. (1950). Türk Onomastique'i hakkında. *Tarih Dergisi*, 1(2), 221-236.
- Kurt, Y. (1996). Osmanlı tahrir defterlerinin onomastik değerlendirilmesinde uygulanacak metod. *Osmanlı Araştırmaları*, 16(16), 45-59. İZ: <https://izlik.org/JA22RK49UW>
- Küçüktuncer, M. (2020). *Gazipaşa ilçesi (Antalya) yer adlarının halkbilim açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Oral, H. A. (2024). *Adbilim açısından Türkiye'deki dini mezhep, tarikat ve cemaat adları* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Orbay, N. O. (2019). Sözdizimi özellikleri bakımından öykü kitabı adları. *TÜRKÜL Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 7(18), 167-179. DOI: <http://dx.doi.org/10.12992/TURUK796>
- Önler, Z. (2004). XIV-XV. yüzyıl tıp metinlerinde Türkçe bitki adları. *Kebikeç*, 18, 273-301.

- Özkan, İ. E. (2024). Osmanlı yer adları adlı eserdeki Cezayir yer adları ve bugünkü durumları. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 51-57. İZ: <https://izlik.org/JA58MA57AC>
- Özuluğ, M., Saç, G. (2019). İstanbul ili (Türkiye) tatlısu balık faunası. *Turkish Journal of Bioscience and Collections*, 3(1), 19-36. İZ: <https://izlik.org/JA94ZH63HU>
- Ricklefs, R. E. (1993). *The economy of nature: A textbook in basic ecology*. (Third edit., W.H. Freeman).
- Sakaoğlu, E. (2024). Tarihi coğrafyada yer adları. H. Aslan (Ed.), *Tarihi coğrafya içinde* (ss. 286-308). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Şahin, İ. (2013). Türkiye yeradbiliminde terim ve tür sınıflandırması sorunları. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 46-58. İZ: <https://izlik.org/JA84GX86GK>
- Şahin, İ. (2015a). Türkiye yeradbiliminde leksik-semantik sınıflandırma meselesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 10-21. İZ: <https://izlik.org/JA65TZ84GC>
- Şahin, İ., 2015b. *Adbilim*. PEGEM Akademi Yayınları.
- Şahin, İ. (2016). Filoloji ve botanik alanlarının kavşağında yerel fitonimler (bitkiadları) meselesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 56, 775-791. İZ: <https://izlik.org/JA74GP35SU>
- Şahin, İ. (2025). Tahrir defterlerindeki terimlerin adbilimcil tür sınıflandırmasına göre değerlendirilmesi. A. Özcan, A. M. Coşar (Ed.), *Tarihten günümüze adların izinde içinde* (ss. 49-61).
- Sevgi, E.& Kızıarslan, Ç. (2013). Bir isim çok bitki – mayasıl otu. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1): 17-29. İZ: <https://izlik.org/JA24JJ94LY>
- Sevgi, O. (2014). Ekoloji yayınlarının başlıklarında kullanılan terimlerin belirlenmesi ve zamana göre değişimlerinin analizi. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 36 – 53. İZ: <https://izlik.org/JA49YT48CS>
- Sevgi, E., Akkemik, Ü. (2022). Ege Bölgesinde geleneksel kullanımı olan ağaç türlerinin yöresel adları. *Avrasya Terim Dergisi*, 10(3), 93-105. DOI: <https://doi.org/10.31451/ejatd.1217649>
- Sevgi, O. (2023). *Ormancılık terimbilimi*. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Yayınları.
- Sevgi, O. (2025). Ekolojik birimlerde yatay, dikey ve derinliğe göre kuşaklanma terimlerinin Türkçe karşılıklarının irdelenmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 13(1), 35–2. DOI: <https://doi.org/10.31451/ejatd.1658525>
- Şişli, N. (1980). *Ekoloji*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Takhirova, R. (2022). *Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde bitki adlarının karşılaştırılması* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Topal, E., İbret, B. Ü. (2020). Yer adları açısından bir inceleme: Tosya'da (Kastamonu) yer adları. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 26(1), 41-54. DOI: <https://doi.org/10.22559/folklor.1158>

- Ufuk, Ş. P. (2017). *Türk bilişsel budun dil bilimine giriş: Türk halk bitki sınıflandırılması*. Grafiker Yayınları.
- Yeşil, Y., Ergün, H. (2021). Kazak yer adlarının oluşumunda efsanelerin rolü. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(29), 429-446. İZ: <https://izlik.org/JA85UL37SW>
- Yıldırım, A. (2020). Trabzon'un Yomra ilçesinde sığırlara verilen adlar üzerine bir inceleme. *Milli Folklor*, 32(16), 260-269. İZ: <https://izlik.org/JA65DS92TD>
- Yıldız, S. C. (2019). Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış tıp eserleri ve bu eserler üzerine yapılan çalışmalar. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(7), 416-436. DOI: <https://doi.org/10.33692/avrasyad.590716>
- Yıldız, Y. (2021). Bitkilerin adlandırılmasında benzetmenin rolü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(1), 177-187. DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.894695>
- Yılmaz, S. T. (2021). Türkiye toponimi çalışmalarında semantik tasnif sorunu üzerine bir değerlendirme. *DTCF Dergisi*, 61(2), 1123-1161. DOI: <https://doi.org/10.33171/dtcfjournal.2021.61.2.22>